
Contribuția locuitorilor din regiunea Bistrița-Năsăud la «Fondul jertfelor liniei demarcaționale» (1919)

Vasile MĂRCULEȚ
Alexandru BUCUR

Cuvinte cheie: Bistrița, Năsăud, Sibiu, Fondul jertfelor liniei demarcaționale, Reuniunea femeilor române.

Keywords: Bistrita, Nasaud, Sibiu, Border Line Victim's Fund, the Reunion of Romanian women.

Unirea Transilvaniei cu România, proclamată de marea adunare a națiunii române, desfășurată la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, a determinat o puternică efervescentă națională în rândul tuturor locuitorilor români ai provinciei. Pe plan extern, actul de la Alba Iulia, recunoscut de Puterile Aliate, a fost puternic contestat de statul maghiar, care a recurs inclusiv la folosirea forței armate pentru împiedicarea lui.

Fondul jertfelor liniei demarcaționale: înființare și evoluție. Oprirea ofensivei armatei române, în urma dispozițiilor comandamentului aliat, a încurajat forțele maghiare să reia acțiunile antiromânești, încălcând cu bunăștiință hotărârile internaționale. Profitând de oprirea ofensivei armatei române în Transilvania, forțele armate ale Ungariei au ocupat întinse regiuni din vestul provinciei, situate în zona liniei de demarcație stabilită de Aliați. Scopul acestor acțiuni este clar semnalat de Constantin Kirițescu, care consemna că „*re-câștigarea Ardealului este acum obiectivul principal al sforțărilor lor*”¹.

Regimul de ocupație, cu un pronunțat caracter antiromânesc, a supus populația românească unor abuzuri greu de imaginat². Prea românească a vremii a semnalat, de altfel, atrocitățile la care au fost supuși locuitorii români indiferent de statutul lor social³.

În aceste momente dificile, solidaritatea românilor de pretutindeni avea să se manifeste cu pregnanță. În sprijinul fraților lor din zona liniei de demarcație, năpăstuiți de ocupații unguri, locuitorii din restul provinciei au venit, atât prin strângerea de fonduri în bani, cât și prin donații de bunuri materiale și de produse alimentare.

Inițiativa colectării de fonduri bănești și de ajutoare materiale, în scopul ajutorării românilor din zona liniei de demarcație, supuși represiunilor maghiare, a revenit femeilor române din Sibiu și din împrejurimi. În adunarea *Reuniunii femeilor române din Sibiu* din 18 martie 1919, acestea au decis înființarea *Fondului jertfelor liniei demarcaționale sau liniei de demarcație*. Scopul fondului, care urma să se constituie din „*colecte, chete, daruri ori alte ofrande de la locuitorii întregii țări românești, precum și de la oficii publice, bisericăști, institute particulare și de umanitate*”, era acela de a veni în ajutorul victimelor violențelor maghiare⁴.

Administrarea fondului era încredințată Institutului financiar și de credit (Banca) *Albina* din Sibiu, către care trebuiau trimise „*direct toate ofrandele*”, distribuirea ajutoarelor urmând a se realiza „*prin Comitetul Exe-*

1 Kirițescu 1989, p. 417.

2 Preda, Alexandrescu, Prodan 1994, p. 162-163; Kirițescu 1989, p. 417.

3 *Telegraful Român*, nr. 27, p. 2, 6; *Telegraful Român*, nr. 47, p. 2-3.

4 *Telegraful Român*, nr. 27, p. 2.

cutiv cu ajutorul organelor ce va afla de cuviință”, iar termenul final de încheiere a strângerii contribuțiilor era fixat pentru 1 mai 1919⁵. Însă, așa cum informațiile o vor arăta, această dată avea să fie prelungită ulterior, fără a mai fi stabilită una finală.

De asemenea, în acțiunea de strângere a colectelor s-au implicat activ patru ziare din Transilvania: *Telegraful Român*, *Patria*, *Renașterea Română* și *Unirea Poporului*. De altfel, din paginile lor dispunem de cele mai consistente informații cu privire la evoluția *Fondului jertfelor liniei demarcaționale*, la modul cum s-a constituit acesta, la valoarea donațiilor, la felul în care au fost folosite acestea și cine au fost beneficiarii lor.

Primul organism care a deschis seria contribuțiilor a fost Corpul Voluntarilor Ardeleni. Membri săi au contribuit cu suma de 10.000 de coroane⁶. La 19 martie 1919, în urma unei colecte organizate pe străzile orașului, femeile din Sibiu au strâns suma de 15.947 de coroane⁷. La rândul lor, preoții, întruniți într-un congres în Sibiu, au donat fondului 5.699 de coroane⁸. În scurt timp, contribuțiile au început să curgă de pe întreg spațiul locuit de români, astfel că, în conformitate cu cifrele publicate în *Telegraful Român*, nr. 29, din 12/25 martie 1919, în numai câteva zile de la înființare se strânseseră în fond 34.362 de coroane⁹.

Au răspuns imediat apelului *Reuniunii femeilor române din Sibiu*, alte asociații ale femeilor, atât din Transilvania, cât și din Vechiul Regat: *Reuniunea femeilor Române Greco-Catolice* din Blaj, care a contribuit cu suma de 6.737 de coroane, *Societatea ortodoxă a femeilor române* din București, care a trimis suma de 3.000 lei, *Reuniunea femeilor române din Brașov*, care a donat 6.573 coroane și 20 filleri, *Reuniunea „Sf. Maria” a femeilor române din Cluj*, *Reuniunea femeilor române din Bistrița*, *Reuniunea femeilor române din Năsăud*, *Reuniunea femeilor din Sângiorgiul de Câmpie*, *Liga drepturilor și datoriilor femeii*.

Parcursul presei ne arată faptul că strângerea de fonduri pentru victimele atrocităților maghiare de dincolo de lina de demarcație nu s-au oprit la 1 mai 1919, așa cum fusese stabilit inițial, ci a continuat și după această dată, până la sfârșitul lunii iunie. Sumele strânse în fond au cunoscut creșteri continue:

- la 3 aprilie 1919 acestea erau de 35.963 de coroane și 60 de filleri¹⁰;
- la 12 aprilie de 72.098 coroane și 60 de filleri¹¹;
- la 19 aprilie de 108.794 coroane și 40 de filleri¹²;
- la 24 aprilie de 125.556 coroane și 20 de filleri¹³;
- la 10 mai de 148.504 coroane și 40 de filleri¹⁴;
- la 17 mai de 168.890 coroane și 35 de filleri¹⁵;
- la 20 mai de 178.408 coroane și 75 de filleri¹⁶;
- la 24 mai de 188.908 coroane și 92 de filleri¹⁷;
- la 31 mai de 198.110 coroane și 42 de filleri¹⁸;
- la 7 iunie de 207.922 coroane și 37 de filleri¹⁹;
- la 14 iunie de 229.860 coroane și 51 de filleri²⁰;
- la 21 iunie aceasta era de 524.025 coroane și 71 de filleri²¹;

5 *Ibidem*.

6 *Telegraful Român*, nr. 27, p. 3; *Telegraful Român*, nr. 29, p. 3.

7 *Telegraful Român*, nr. 29, p. 3.

8 *Ibidem*.

9 *Ibidem*; *Renașterea Română*, nr. 55, p. 2; *Patria*, nr. 33, p. 3.

10 *Telegraful Român*, nr. 33, p. 3; *Patria*, nr. 38, p. 3.

11 *Telegraful Român*, nr. 36, p. 3; *Patria*, nr. 43, p. 3.

12 *Telegraful Român*, nr. 38, p. 6; *Renașterea Română*, nr. 73, p. 2; *Patria*, nr. 51, p. 4.

13 *Telegraful Român*, nr. 39, p. 3; *Renașterea Română*, nr. 77, p. 2; *Patria*, nr. 55, p. 3.

14 *Telegraful Român*, nr. 44, p. 6; *Renașterea Română*, nr. 87, p. 2; *Patria*, nr. 65, p. 2.

15 *Telegraful Român*, nr. 46, p. 6.

16 *Telegraful Român*, nr. 47, p. 3.

17 *Telegraful Român*, nr. 48, p. 7; *Renașterea Română*, nr. 95, p. 2.

18 *Telegraful Român*, nr. 50, p. 6; *Renașterea Română*, nr. 106, p. 3; *Patria*, nr. 70, p. 2.

19 *Telegraful Român*, nr. 52, p. 6; *Renașterea Română*, nr. 109, p. 2.

20 *Telegraful Român*, nr. 54, p. 6; *Renașterea Română*, nr. 117, p. 3.

21 *Telegraful Român*, nr. 57, p. 6; *Renașterea Română*, nr. 123, p. 3.